

BELLVM

GRAMMATICALE

Nominis & Verbi Regum, & prin-
cipalitate Orationis inter se
contententium.

*Annotationibus marginalibus studiosorum
commodo recens adiunctis.*

HIERONYMI EONDVLI

ARMONENSIS

tetrastichon.

***

Ranarū & murū tam bellè haud ponit Homerus
Bella, Gyganteas non ita Nalo in-
Andreas quanta cum maiestate Salernus
Ingenij bellum Grammaticale canit.

EXCVDEBAT IOANNES
KINGSTONVS.

M. D. LXXIIII.

PAVLO CÆSIO IVRISVTR.

Consulto, Andreas Guarna

Salernitanus,

S. D.

Ellum illud memorabile, quod inter Grammaticę Reges non minoribus animis quàm odijs gestum est, omnium periculosissimū, cūm superioribus diebus imprimendum curarem, Paule Cæsi, cui nā potissime id opus dicarem cogitanti diutius, vnus mihi occurristi: quem tamen si paternis inhzrentem vestigijs, arduæ Iustinianæ sanctiones, ac difficilia indefesse exerceāt legum decreta: ea nihilominus es ingenij dexteritate, vt post inquietas fori actiones, post importunas clientium querelas, domum reuersus, ætati aliquantulum atque animo indulgens, iocos, sales, cæteraque quæ pullis occupationum tenebris, affectam mentem exhilare consueuere, seruata semper personæ grauitate, admittere nō vereare. Decorabunt alij nomen virtutesque tuas sublimioribus grauioribusque lucubrationibus: sed & tute parentem imitatus, teipsum, ac familiam tuam marmoreis laudibus illustrabis: ipse ex tenui peno, quod possum proferens, beneuolentiam quæ vnico congressu (tantum plerumque valet ad conciliandas amicitias morum consensus) inter nos exorta est, nunquam intermorigata, vel vnico hoc prosequar munere deuotissimo. Vale, & me Tarquino Sanctæ Crucis Romanæ iuuentutis splendori, ac bonarum literarum cultori commendatum redde.

467:02

GR³MMAT³ICALE BEL

lun Nominis & Verbi Regum, de principalitate
Orationis inter se contendentium, nuper
editum à R. D. Andrea Salernitano
Patricio Cremonensis.

*Grammatica provinciam
ceterarum omnium, qua
vbiq; terrarum fame ce-
lebres sunt, pulcherrimā,
felicissimamq; esse, nemo
ferme vel mediocriter e-
ruditus est qui ambiget.*

*Quippe cum amœnitate situs, salubritate cœli,
frugum omnium copia, rebusq; alijs, quibus
mortalis hæc vita carere non debet, nulli cedat,
tunc illustrium virorum nutritrix semper extitit
& alumna. Sicuti enim ætate hac, ita priscis
etiam tēporibus inuiolabiliter observatum fuit
vt quicquid vbique gentium (Barbaras & de-
sides nationes semper excipio) gigneretur inge-
nij bonæ indolis, alicuiusque spei, eò sanctissimis
imbuendum disciplinis mitteretur, ex hac siqui-
dem ad sublimiores regiones, beatioresq; ha-
bitationes Dialecticam scilicet, Philosophiam,
Theologiam, ceterasq; illis similes provincias
unicus aditus patet: & nisi eam peragraverit,
in illarum sacraria minimè quis valeat pene-
trare. Quæ quidem licet tanta polleat amœni-*

A.ij.

tate,

tate, & rerum copia, est nihilominus altissimis
 circumdata montium cristis, & inaccessis eous-
 que circumsepta Alpium iugis, ut nisi peritum
 habeas itineris ducem, ad eius plana, cultaque
 nunquam valeas peruenire. Fuit proinde, ut
 & nunc est, eius provinciae regibus laudabilis
 & pius mos, ne mortalium genus tam neces-
 sario bono privari queat, ex suis militibus ve-
 teranos (quos paedagogos vocant) in omnes
 mundi partes dirigere, qui tenerioris aetatis a-
 dulescentes (nam adulti & prouectiores haud
 facile disciplinam recipiunt) ad ipsa usque re-
 gum palatia incolumes perducant, ubi & La-
 tiae & Cecropiae Minervae artes eruditi praedi-
 ctas, postea sublimiores regiones scandere va-
 leant, & expeditius penetrare, ibi Graeci om-
 nes, Latiniq, quos vel propria scripta, vel alie-
 na celebrant monumenta, tyrocinia sua prima
 exercuere, ibiq, edocti, atq, instructi, tantis post-
 modum florere gestarum rerum praeronijs, ut
 viuētes aetatis suae hominibus maximo ad vir-
 tutem fuerint adiumento: & vita functi, po-
 steris tanquam extenso digito, recti ad lau-
 dabilem vitam callis semitam demonstrarint.
 Provincia haec itaq, licet vnica sit, & indiui-
 dua, geminos tamen habet qui in ea imperent
 potentissimos reges, Verbum scilicet & No-
 men, & prior quidem *Amo*, posterior verò

Poeta

Poëta nuncupatur: qui diutissimis temporibus
 tanta simul regnauere concordia, vt in confi-
 cienda oratione ex qua vtriusque imperij ve-
 stigal omne consistit, nullū vnquam dissidium,
 nulla dissensio, nullum deniq; litigium inter eos
 fuerit auditum. Nihil autem in omni gramma-
 tica solo gignitur oratione præclarius, nihil
 dignius, nihil salubrius, quæ iucūdisimis com-
 pacta florum coloribus, pulcherrimis ornata
 rerum figuris, ac suauissimis redimita rosarum
 nexibus, tantæ est auctoritatis & virtutis, vt
 cū mortales omnes (modò rectè apteq; pero-
 retur) in sui admirationem trahat, tū à dijs ipsis
 quicquid voluerit valeat extorquere. Vnde est
 aliud Euripidis dictum. Omnia conficit oratio,
 quæ hostile ferrum conficere non potest, et Pyr-
 rhus plures à Cynea oratione quàm à se armis
 vrbes captas dicere consueuerat.

In hac igitur regum concordia, cū Gram-
 maticæ totius res optimè procederent, feliciq;ue
 prosperarentur successu, accidit. vt orta inter
 eos ex parua causa dissensione, cuncta tumul-
 tibus, & in expectatis bellorum anfractibus in-
 uoluerentur. quid enim non faciant vinum, &
 immoderatus sumptæ epulæ? Tantam animo-
 rum coniunctionem vnus conuiuij ebrietas, in
 eas impulit vtrunque Regem inimicitias, vt
 inmoderata dominandi libidine, tanquam sil-

tate, & rerum copia, est nihilominus altissimis
 circumdata montium cristis, & inaccessis eous-
 que circumsepta Alpium iugis, vt nisi peritum
 habeas itineris ducem, ad eius plana, cultaque
 nunquam valeas peruenire. Fuit proinde, vt
 & nunc est, eius prouinciæ regibus laudabilis
 & pius mos, ne mortalium genus tam neces-
 sario bono priuari queat, ex suis militibus ve-
 teranos (quos pædagogos vocant) in omnes
 mundi partes dirigere, qui tenerioris ætatis a-
 dulescentes (nam adulti & prouectiores haud
 facile disciplinam recipiunt) ad ipsa vsque re-
 gum palatia incolumes perducant, vbi & La-
 tiæ & Cecropiæ Mineruæ artes eruditi prædi-
 ctas, postea sublimiores regiones scandere va-
 leant, & expeditius penetrare, ibi Græci om-
 nes, Latiniq, quos vel propria scripta, vel alie-
 na celebrant monumenta, tyrocinia sua prima
 exercuere, ibiq, edocti, atq, instructi, tantis post-
 modum florere gestarum rerum præconijs, vt
 viuētes ætatis suæ hominibus maximo ad vir-
 tutem fuerint adiumento: & vita functi, po-
 steris tanquam extenso digito, recti ad lau-
 dabilem vitam callis semitam demonstrarint.
 Prouincia hæc itaq, licet vnica sit, & indiui-
 dua, geminos tamen habet qui in ea imperent
 potentissimos reges, Verbum scilicet & No-
 men, & prior quidem *Amo*, posterior verò

Poeta

Poëta nuncupatur: qui diutissimis temporibus
 tanta simul regnauere concordia, vt in confi-
 cienda oratione ex qua vtriusque imperij ve-
 stigal omne consistit, nullū vnquam dissidium,
 nulla dissensio, nullum deniq̃ litigium inter eos
 fuerit auditum. Nihil autem in omni gramma-
 tica solo gignitur oratione præclarior, nihil
 dignius, nihil salubrius, quæ iucundissimis com-
 pacta florum coloribus, pulcherrimis ornata
 rerum figuris, ac suauissimis redimita rosarum
 nexibus, tantæ est auctoritatis & virtutis, vt
 cum mortales omnes (modò rectè apteq̃, pero-
 retur) in sui admirationem trahat, tū à dijs ipsis
 quicquid voluerit valeat extorquere. Vnde est
 aliud Euripidis dictum. Omnia conficit oratio,
 quæ hostile ferrum conficere non potest, et Pyr-
 rhus plures à Cynea oratione quàm à se armis
 vrbes captas dicere consueuerat.

In hac igitur regum concordia, cum Gram-
 maticæ totius res optimè procederent, feliciq̃ue
 prosperarentur successu, accidit. vt orta inter
 eos ex parua causa dissensione, cuncta tumul-
 tibus, & in expectatis bellorum anfractibus in-
 uoluerentur. quid enim non faciant vinum, &
 immoderatus sumptus epule? Tantam animo-
 rum coniunctionem vnus conuiuij ebrietas, in
 eas impulit vtrunque Regem inimicitias, vt
 inmoderata dominandi libidine, tanquam sil-

uestres tauri asylo acti propria regna, & tam
nobile Grammaticæ imperium penè euerterint.

propositio.

Referam autem quonam pacto gesta sit res,
ut sciant omnes, nullum esse tam arctum amo-
ris vinculum, quod regnandi libido non soluat.
Quapropter Dionysium seniore[m] dicere soli-
tum ferunt, ab amicis etiam cauendum esse ei
qui præs[en]sit, quando ignarus non sit eos imperare
malle quàm seruire.

opographia
st.

Canantibus itaque aliquando prædictis Re-
gibus in medio æstatis feruore, secus placidissi-
mum & perennem fontem, cuius ripas undiq[ue]
que virides fagi & altissimæ platani opacitate
eximia adumbrabant. Postquam abundè ven-
tri factū est satis, cum incaluis[se]nt omnes mero,
orta est inter eos quæstio, cuius nam partes in
conficienda oratione potiores censerentur. Et
Verbo quidem digniorem locum sibi ascriben-
te, acriter resistebat Nomen, asserēs sine se stare
orationem non posse, ex seq[ue]nti procedere quòd in-
telligibile habeatur, & grata. Quid enim (ai-
bat) facis tu in oratione sine me? si paululum
præsentiā meam subtraxero, nō secus te intel-
ligant audientes ac mutum loquentem: confice
illam paulisper sine me, fac ut sciant audientes
quid tibi velis: certè nisi ipse interpret acced-
dam, vel ipsa intentionis tue primordia nullus
valeat penetrare. Sed & illud notari est di-
gnum,

ccasionem
elli insinuat

ratio Regis
ominum
octræ.

gnum, quòd quò te antiquior sum, eò etiam dignior debeo comprobari. Quis verò nesciat fuisse prius *Nomen* quàm *Verbum*? aut quis non intelligat *Nomini*, quàm *Verbo* vetustiora adesse exordia? Deum certum est fecisse omnia: quòd si omnia, utiq; & *Verbum*. Deus autem *Nomen* est, non *Verbum*: Igitur à *Nomine* facta sunt omnia, etiam ipsa oratio. Legisti ne aliquando, Inter natos mulierum nò surrexit maior Ioanne Baptista? Dei hæc est sententia huic refragari, minimè tibi fuerit fas. Si Ioanne nullus est maior, Ioannes autem est nomen eius, & cui nomen erat Ioannes, apparet certè nihil maius *Nomine* posse reperiri. Sexcenta sunt testimonia quæ possint afferri, quibus luce clarius diffinitur, sicut dignitate, antiquitatèque, ita & auctoritate, *Verbo* longè *Nomen* esse præstatius: quæ omnia sponte prætereo, ne verbositate nimia, non causa, *Verbum* ipsum videar superare.

Mirabar, respondit *Verbum*, ô Poëta, quod te Plato ille diuinus sua eiecisset Republica: mox animaduertens quanta impudentia, temeritateq; diuinas auctoritates tuis ineptiis inuoluas, sapientissimū Philosophum rectè indicasse satis animaduerto Nam nisi te ea, quam constituebat, Rep. exhibuisses: cùm alijs multis, tum falsis religionibus, portentuosissq; dijs omnium

Responso regis verborum Amo.
Plato lasciuie Poetas vix pellendos dicebat.

ciuium suorum mentes peruertisses. Quid enim
 non audeat tua arrogantia, tua mentis elatio,
 quando possessa à me diutissimo tempore prio-
 ris loci in hac prouincia dignitate, vel cum fi-
 ctis inuersis & intortis sacræ paginae testimo-
 nijs exturbare conaris? Enimuero ne solus li-
 teras scire videare, manifestissimis & planissi-
 mis eiusdem paginae dictis authoritatem meam
 conseruabo. Proferā autem ipsum veteris scri-
 pturæ caput, vbi dicitur, In principio erat ver-
 bum & verbum erat apud Deum, & Deus e-
 rat verbum. arrige aures, cur faciem caperas?
 Deus inquit erat verbum, omnia per ipsum fa-
 cta sunt, & sine ipso factum est nihil. Non igi-
 tur nomen fecit omnia, sed verbum: Deus au-
 tem erat verbum non nomen: sed & verbo Do-
 mini cœli firmati sunt & omnis virtus eorum.
 Quid igitur dices? nō est quod te diuinis tuea-
 re testimonijs, quæ pro me stare, tibiq; aduersa-
 ri intellexisti? Verum ad ea, quæ ad nostram
 verè attinent causam, reuertamur.

Quenam est per immortalem Deum hæc tua
 insania? vnde hos tibi tam repente sumpsisti
 spiritus, vt audeas in oratione digniorem tibi
 locum vsurpare? ante præterit omnem deco-
 rem, pulchritudinem, ac suauitatem ex me vno
 procedere? à verboq; nomen, non à nomine ver-
 bum, regi consuesce. Verborum varietas, ver-
 borum

horum elegantia, orationem exornat, & illustrat: sed & nisi te regam ac dirigam in oratione, tu ipse mancus & debilis reperire. poteris ne tu constructionem vnam connectere, in qua non continuò mihi principales partes tribuantur? sed & me solū, qui inter verba principatum teneo, sine alterius adminiculo orationem perfectam cum voluero facere posse, nemo permittitur dubitare. quid ergo blatis, & quod ille ait tuus, Projicis ampullas, & sexquipedalia verba? quis verò es tu? qualisue? aut quantus? qui hæc iactas, qui tam alte reboas, qui eoque inflatus incedis, ut periculum sit, ne medius dirumpare?

Horatius.

Nominum (inquies) rex sum. Sed quod tibi est nomen? Poëta respondes. quid autem aliud est Poëta, quàm nugigerulus, nugivēdulus, fabularum inuentor, scelerum magister, loquax, nugax, mendax, ebrius, & fatuus? qui vera inuertas, falsa ingeras, totumq; orbē garrulitate inficias & perturbes, qui loquacitate tua tantam tibi apud imperitum vulgus auctoritatem usurpas, ut cum clarissima verborum progenie de dignitate audeas disceptare? Quid ex te habent unde ad virtutem incitentur adulescentiores, quos stultè satis erudiendos parentes eorum tibi tradidere, nisi adulterum Iouem, zelotipam Iunonem, meretricem Venerem, mæchū

Exprobatio.

*Martem, reliquaq; tuæ sapientiæ præclara com-
menta, qui cum plus iusto aliquantulum bibe-
ris, tanquam deo non mero plenus ad instar lar-
uati, ceritiq; cælum terræ, terram cælo audeas
permiscere?*

*Adhæc ira vehementiore excandescens Rex
Poëta, ignominiamque ac iactata de se probra
ferre non valens, ô improbum (inquit) caput, ta-
lia de nobis temerario ore dicere præsumpsisti?
simulque arreptum poculum in illum furibun-
dus immisisset, ni ex circumstantibus quidam
apprehensam eius dextram ab ictu diuertisset.
Minimè dubium est, quin irritatis utriusq; ani-
mis ex verbis ad verbera, vulneraq; deuenien-
dum fuerit: nisi intervenientes seniores, & sa-
niores viri utrunque Regem furore ebrium in
suas ædes reduxissent.*

*Quò cum postridie ambarum partium studiosi
conuenissent, maxima apud omnes de pridiana
contentione disputatio habebatur. Lacerabatur
præcipuè inter nomina regis verborum male-
dicentia, maior eorum pars, & iuniores præci-
puè mirum in modum fremere, malo domadam
regis Amo loquacitatem dicere, docendumque
illum amplissimam Nominum maiestatem nū-
quam contumeliæ fuisse opportunam, & licet
ætate prouectiores, & Tercentius præcipuè, qui
ibi tunc aderant, suaderent nihil præcipitata
senten-*

esponsio
peta.

juētis diei
a comme-
rat.

sententia fieri debere, & Omnia consilio prius- Terentius
quam armis sapientem experiri oportere. Tan-
tus nihilominus fuit omnium Nominum cum
suo rege ad arma consensus, ut in eam frequen-
ter sit itum sententiam, omnibus Verbis conti-
nuò bellum indici debere.

Missio igitur tubicine ad regem Amo, inimi- Verborum
gi bellum i
dicitur.
citas, bellumque manifestum confidentissimis
animis denuntiavit. Nec saniora quidem a-
pud Verborum regem agitabantur consilia, ad
quem convenientes sue partis ordines omnes,
longa disceptatione agebatur de retinenda in
Grammatica regno Verborum dignitate, deq;
depriveda nominum presumptione, cum inte-
rim superueniens Poëta regis nuncius de bello,
quæ sibi mandata fuerant, diligenter exposuit.
Enimvero læto se animo accipere illis respon-
dentibus ad belli cogitationes versi sunt omniū
animi.

Misit itaque Verborum Rex tubicines, & Legatio Re
verborum.
nuncios suos ad omnes nationes, & gentes, quæ
suo parebant imperio, iussitq; ut cuncti armis
idonei ad constitutam diem adessent.

Omnium autem primus adfuit. Adverbio- Adverbia lo
calia, inter
rogativa cū
responsivis.
rum dux. Quando, cum centurionibus sex, vi-
delicet Ubi, Quo, Unde, Qua, Quorsum, &
Quousque. Quos sequebantur manipulares
sui, & sub primo quidem hi erant, Hic, Illic,
Istic,

*Martem, reliquaq; tuæ sapientie præclara com-
menta, qui cum plus iusto aliquantulum bibe-
ris, tanquam deo non mero plenus ad instar lar-
uati, ceritiq; cælum terræ, terram cælo audeas
permiscere?*

esponsio
pœtæ.

*Adhæc ira vehementiore excandescens Rex
Pœta, ignominiamque ac iactata de se probra
ferre non valens, ô improbum (inquit) caput, ta-
lia de nobis temerario ore dicere præsumpsisti?
simulque arreptum poculum in illum furibun-
dus immisisset, ni ex circumstantibus quidam
apprehensam eius dextram ab ictu diuertisset.
Minimè dubium est, quin irritatis utriusq; ani-
mis ex verbis ad verbera, vulneraq; deuenien-
dum fuerit: nisi interuenientes seniores, & sa-
niores viri utrumque Regem furore ebrium in
suas ades reduxissent.*

quæti diei
a comme-
rat.

*Quò cum postridie ambarum partium studiosi
conuenissent, maxima apud omnes de pridiana
contentione disputatio habebatur. Lacerabatur
præcipuè inter nomina regis verborum male-
dicentia, maior eorum pars, & iuniores præci-
puè mirum in modum fremere, malo domadæ
regis Amo loquacitatem dicere, docendūque ne
illum amplissimam Nominum maiestatem nūc
quam contumeliæ fuisse opportunam, & licet
ætate prouectiores, & Terentius præcipuè, qui
ibi tunc aderant, suaderent nihil præcipitata
senten-*

sententia fieri debere, & Omnia consilio prius- Tercatiue
quam armis sapientem experiri oportere. Tan-
tus nihilominus fuit omnium Nominum cum
suo rege ad arma consensus, ut in eam frequen-
ter sit itum sententiam, omnibus Verbis conti-
nuò bellum indici debere.

Misso igitur tubicine ad regem Amo, inimi- Verborum
gi bellum i
dicitur.
citas, bellumque manifestum confidentissimis
animis denuntiant. Nec saniora quidem a-
pud Verborum regem agitabantur consilia, ad
quem convenientes sue partis ordines omnes,
longa disceptatione agebatur de retinenda in
Grammatica regno Verborum dignitate, deq;
depriveda nominum presumptione, cum inte-
rim superueniens Poëta regis nuncius de bello,
quæ sibi mandata fuerant, diligenter exposuit.
Enimvero lato se animo accipere illis respon-
dentibus ad belli cogitationes versi sunt omniū
animi.

Misit itaque Verborum Rex tubicines, & Legatio Re
verborum.
nuncios suos ad omnes nationes, & gentes, quæ
suo parebant imperio, iussitq; ut cuncti armis
idonei ad constitutam diem adessent.

Omniū autem primus adfuit. Adverbio- Adverbia la
calia, inter
rogativa cū se
responsivis.
rium dux. Quando, cum centurionibus sex, vi-
delicet Ubi, Quo, Unde, Qua, Quorsum, &
Quousque. Quos sequebantur manipulares
sui, & sub primo quidem hi erant, Hic, Illic,
Istic,

Vbi.

Quo.

Quorsum.

Quousque.

Vnde.

Istic, Intus, Foris, Ibi, Ibidem, Sicubi, Necubi, Alicubi, Alias, Alibi, Vsq̃uam, & Nusquā. Sub secundo: Huc, Illuc, Istuc, Intro, Foras, Atio, Nequo, Aliquo, Siquo, Illo, Eo, & Eodem. Sub tertio: Hac illac, Istac, Alia, Aliqua, Nequa, Illa, Ea, & Eadem. Sub quarto: Horsum, Illorsum, Istorsum, Introrsum, Extrorsum, Dextrorsum, Sinistrorsum, Aliorsum, Aliquorsum, Sursum, & Deorsum. Quintum sequebantur Hastenus, Hucusq̃, Eousque Vsq̃quemodo, & Vsq̃uenunc. Sextus centurio signum ferebat manu propria, ibatq̃, medius omnium, ita vt duo præcederent ordines, ipse sequeretur, tres clauderent agmen. Multa alia Aduerbia antecurrebant, quædam procedentium acierum tegebant latera, illa itinera explorabant, hæc curabant ne ordines interrumparentur, quorum nomina hæc sunt: Peregre, Pone, Super, Supra, Intra, Extra, Citra, & Ultra: cum alijs pluribus.

liarum si-
uificationū
luerb.

idiculum
e aduerb.
nequaquam.

Venere post hæc alia Aduerbia, qualitatis, quantitatis, & numeri: cum quibus erant Aduerbia iurandi, vt ædepol, enimuero, ecastor, mehercule, mediusfidius, & profecto. Aduerbia vocandi, vt heus, & ô. Respondendi, vt hem. Ridendi, vt ha ha ge. Negandi, vt minimè, & nequaquam. Qui quidem nequaquam licet strenuus in bello esset, & diu exercitatus, om-
nium

uium nihilominus mendacissimus habebatur
 & fallax, nec nisi coactus verum fateri didice-
 rat, hunc & Græci Olophanta appellabant. De
 hoc Nequaquam truci & mala bestia, plura
 essent dicenda: quæ quoniam liberæ non sunt
 voces, volentes omitimus: id potissimè persua-
 sum habentes, superfluum esse, lupum ouibus
 cauendum nunciare. Omnia hæc Aduerbia tri-
 plici muniebantur armatura, ferebantque pro
 scuto Speciem, pro lorica Significationem, pro
 ense Figuram.

Accidentia
 aduerbio.

Multæ aliæ nationes Aduerbiorum venere
 in auxilium regis sui, videlicet natio Indica-
 tiua, Frequentatiua, Meditatiua, Desidera-
 tiua, Inuitatiua, Diminutiua, & Denomina-
 tiua, cum copijs non spernendis. Assuere etiam
 fortissimi satrapæ Anomali, qui latè domina-
 bantur in consinibus Grammaticæ, bellicosissi-
 mi quidem, sed qui nullo possent ordine conti-
 neri: eorum nomina hæc sunt, Sum, Volo, Fero,
 & Edo, quibus concessum à rege fuit, vt in
 quocunque castrorum vellent loco, sua figerent
 tabernacula, modò inter milites nullum tumult-
 um concirent.

Enumeratis
 adverb. nui
 auxiliare tu
 bam verbo
 rum explic
 Ingeniose A
 nomalaveil
 describit.

Post hos aduenit natio verborum Defectiua,
 distincta, & pulcherrimè per turmas ordinata,
 videlicet, Memini, Noni, Cæpi, & Odi. Item
 vale, salue, aio, inquit, inquam, faxo, cedo: om-

Defectiua
 verba.

aintuplicia
erborum ge-
era adfert.
ccidentia
erborum
numerat.

opographia
t castorum
egis Amo.

ōiugationes
ciborum.4.

erba exem-
tæ actionis
ecenset.

numeratis
opis verbo-
um, auxilia-

nes armati, & ad pugnam animis presentissi-
mis, quæ quidem sequebantur omnia verba A-
ctiua vestita in o, & Passiua in or. Neutra
quoq; cum Deponētibus Communibus & Im-
personalibus, cuncta diuersorum idiomatum,
& variarum linguarum: erantque armata ge-
neribus, temporibus modis, speciebus, figuris,
personis, & numeris.

Congregato huiusmodi exercitu, Rex Amo
omnes copias deduxit in latissimos cāpos Con-
iunctionum, in loco quodam qui dicitur Copu-
la, ibiq; castrametatus est iuxta flumen Disiun-
ctinarum, nomine Siue: diuisitque omnia sua
Verba in quatuor Coniugationes, unicuique
tribuens in castris proprium locū, exceptis qui-
busdam familiaribus verbis, quibus iniunctum
fuit, vt sarcinas ferrent, Infinitiuorum, quo-
rum hæc nomina sunt, Incipit, Desinit, Debet,
Vult, Potest, Iubet, Audet, Nititur, Tentat,
& Dignatur. Vltima omnium venēre in ca-
stra quedam Verba maximæ auctoritatis, vt
Pluit, Ningit, Fulgurat, Tonat, Fulminat, &
Aduersperascit, trahentia post se cohortes fortis-
simorum militum suorum. Sed & Gerundia cū
Supinis relēctis Nominib. trāsfigere ad verba.

Audiens verò Nominum Rex Poëta, quanta
contra se preparassent aduersarii sui, veritus ne
subita vi aliqua ingruente opprimeretur, si im-
paratus

paratus totarum virium impetum expectaret, rem nomine
 omnib. imperio suo subditis indixit, vt quam-
 primum fieri posset, armati & instructi pro vi-
 ribus adessent. | Ii cuius auxilium vtpote pro-
 pinquiores primi affuere Pronominum duces, Eleganter nu-
 Ego, Tu, Sui, consanguinei ipsius regis, & ex merum Pro-
 eodem Arsacidarum sanguine procreati, cum nominum in-
 quibus erant Meus, Tuus, Suus, Noster & finuat.
 Vester, Nostras & Vestras, ille, ipse, iste, hic
 & is. Omnia autem Nomina diuisa erant in
 plures cuneos, & sub varijs signis centuriata.
 Aliqua quippe erant Primitiua, alia Deriua-
 tiua, aliqua Relatiua, quaedam Possessiua, qua-
 dam Gentilia. Venere insuper tres Articuli Articulos e-
 pugnacissimi et longo belli vsu exercitati. Pri- numerat.
 mus erat, Hic, Hæc, Hoc. Secundus, Hic & Accidentia
 Hæc. Tertius, Hic, & Hæc & Hoc: qui spe- pronominum
 ciebus generibus numeris, figuris, personis, & casi- explicat.
 bus armabantur. post hos, duces magni Relati- Varia Relati-
 uorum, quis, quæ, quod vel quid, eisdem se ua adducit.
 castris iungere, & erant ij Referendarij generales
 regis nominum in omni suo regno, cum quibus
 fuere omnia relatiua & substantiua distincta
 in duas turmas, videlicet Identitatis & Di-
 uersitatis. In prima numerabitur, is, suus, ipse,
 sui, ille, & idem. In secunda, cæter, alius, reli-
 quus, & Alter. Princeps Relatiuorum acci-
 dentium erat Qualis, cū quo militabant Quan-

tus, Quot, Quotuplex, Quotenus, Quotifariam, Cuiades & Cuiena.

Mira ingenij
industria Pre-
positiones in
tres turmas
diuidit.

Ablatiui.

Accusatiui.

Vtriusque.

Inseparab.

Varia nomi-
na enumerat.

Venit etiam Regina Prepositionum Ad, cum qua erant Ab & In, coniunctae Nomini- bus casualibus, ducebantq; secum tres phalanges strenuorum militum. In prima erant, A, abs, cum, coram, clam, de, è, ex, pro, pra, palam, absq; tenus, seruientes ablatiuo casui. In secunda fuere, Apud, ante, aduersus, cis, citer, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, propter, prope, secundum, post, trans, ultra, praeter, supra, circiter, vsque, secus, penes, omnes seruientes accusatiuo casui. In, sub, super, & subter, seruiebant vtrique casui, ablatiuo scilicet & accusatiuo. Sub signis tertiae phalangis militabant, Di, dis, re, se, an, & con:eratq; eorum proprium officium compositionem facere in vsum militum, nanque tunc dies quadragesimae erant. Atqui Nomina omnia in suas acies distributa, pulcherrimo ordine procedebant: videlicet Substantiua, & similiter Adiectiua, Propria, Appellatiua, & Partitiua. Post quae cōpratiua, superlatiua, possessiua, patronymica, gentilia, numeralia, & multiplicia: singula eorum distinguebantur per declinationes quinque, scilicet, primam, secundam, tertiam, quartam, & quintam: quorum arma erant, species, genera, numeri, figura, & casus.

Hic

His igitur omnibus in unum coactis, rex Nominum Poëta copias & ipse suas deduxit in eandem planicicm Coniunctionum, posuitq; castra ab altera parte prædicti fluminis Siue, ita vt tãtos exercitus vnicus diuideret alueus fluminis, unde & fiebat vt inter aquatores non leuia interdum prælia inirentur, nunquam tamen totis copijs in aciem descensum est, prohibentibus id vtriusque partis regibus, quoniam necdum ad pugnam necessaria omnia parata intelligebant.

Sa: agebatq; vterque eorum Participium in suas partes traducere. Erat verò Participium maxime in tota Grammatica provincia auctoritatis, & post reges potentia & dignitate plane primus, qui in quacunque partem cum suis viribus inclinasset, haud dubie victoriam secum trahere posse videbatur. Quapropter non tam Verbum quàm Nomen, vt hunc sibi adiungeret, nihil intentatum prætermittebat.

Præoccupans autem Nominum rex Poëta huiusmodi ad illum literas dedit. Nō arbitror te præterire frater mi, quanta insolentia, quo animi timore contra me Nominumq; dignitatē insurrexerit Verborum rex Amo, quãue temeritate conficiendæ orationis primas partes sibi usurpare præsumat, propter quod licet inuiti, arma sumere & copias cogere coacti sumus, vt

Accidentia
nominum.
Descriptio
castrorum re-
gis Poëtæ.

Vterq; regur
Participium
in suas parte
trahere nite-
batur.

Epistola regis
Nominum
ad Participiū.

illius confusa superbia, auctoritatem nostram
 illibatam conseruare valeamus. Enimuero cum
 optimè scias quantum Nominum gentibus de-
 beas, quæne ab illis acceperis beneficia, feceris
 pietate & fide tua dignum opus, si communem
 existimationem, communem rem, communes
 spes, nobiscum profecturus cum tuis te legioni-
 bus nobis adiuxeris: nam euerso Nominum
 statu atq; imperio, nihil est quod in Gramma-
 ticæ solo tutum tibi possis abstrahi. Vale, &
 quantum potes tuum festiua aduentum.

Epist. regis
 verborum ad
 participium.

Scripsit verò & rex Anno ad Participium in
 hæc verba. Non me latet amice carissime, solli-
 citari te maxima instantia ab aduersarijs no-
 stris, ut cōtra nos bellū gesturus secum in cam-
 pum descendas: & licet pro tua prudentia nihil
 temerè te gesturū confidamus, necessarium ta-
 men duximus admonere et hortari te, ut mente
 reputes, quæ à nobis habeas cōmoda, quanta ex
 Verbis dignitati tue sit adiectio: & licet mi-
 nutula quædā à Nominib⁹ accepisse videaris,
 potiora, amplioraq; nihilominus sunt, quæ tibi
 à nobis tribuuntur. Iustus itaq; feceris, si nō nos
 modo, Verborumq; imperiū, sed te ipsum tuasq;
 res defensurus ad felicia hæc nostra peruenieris
 castra: nam nec verisimile est, si succubuerimus
 ipsi, hostes à rebus tuis tōperaturos, quin victri-
 cia) quod Deus auertat) in te cōuertant arma,
 quò

quò soli tandem in omni Grammatica solo pro
effrenata animi libidine grassari queant. vale.

Anbarum igitur partium lectis lueris aliã **Participium**
Participio mentē esse, alia moliri, diuersa ani- neutri adha-
mo volueret: cogitabat siquidem neutri se parti rens, insidias
adherere posse sine manifestaria verum suarum parat ut or-
perniciet: contrario si se medium gerat, vel am- pressis regib.
borum seruare gratiam, vel quod magis desi- ipse solus ri-
gnat.
gnabat, animo, vtriusq. res bellorū cladibus ita
affligi posse p̄sabat, ut illis depressis, rerū ipse
in Grammatica regno sine controuersia poti-
retur Verum dissimulandas huiusmodi cogita-
tiones censebat, ducendosq. vtrosque verbis,
quoad certaminum euentum posset inspicere.

Rescripsit itaq. vtriusq. in hæc verba. Accepi **Epist. Partic-**
litteras vestras illustrissimi reges, easq. non sine **pū ad vtrum-**
ingēti animi dolore perlegi, audiens inter adeo **que regem.**
coniunctos principes tanta exerta dissidia, vt
contineri minimè possitis, quin propria regna,
Grammatica tã celebre imperium cruentissimo
bello sitis euersuri. Quæ vos occupāt intēperia?
Vnde ea mentium alienatio? Per immortalem
Deum, quò progrediamini paululum cogitate,
quantū latabuntur aduersarij cōmunes nostri
Ignorantie petulci habitores, & Barbarismo-
rum incompositi populi, intuentes hostium suo-
rum vires mutuis dissidijs lacerari. Adixero
vos per Deos omnes, superos, medios, infimos,

illius confusa superbia, auctoritatem nostram
 illibatam conseruare valeamus. Enimuero cum
 optimè scias quantum Nominum gentibus de-
 beas, quæ ab illis acceperis beneficia, feceris
 pietate & fide tua dignum opus, si communem
 existimationem, commune rem, communes
 spes, nobiscum profecturus cum tuis te legioni-
 bus nobis adiuxeris: nam euerso Nominum
 statu atq; imperio, nihil est quod in Gramma-
 ticæ solo tutum tibi possis abiriari. Vale, &
 quantum potes tuum festina aduentum.

Epist. regis
 verborum ad
 participium.

Scipsit verò & rex. Anno ad Participium in
 hæc verba. Non me latet amice carissime, solli-
 citari te maxima instantia ab aduersarijs no-
 stris, ut cōtra nos bellū gesturus secum in cam-
 pum descendas: & licet pro tua prudentia nihil
 temerè te gesturū confidamus, necessarium ta-
 men duximus admonere et hortari te, ut mente
 reputes, quæ à nobis habeas cōmoda, quanta ex
 Verbis dignitati tue sit adiectio: & licet mi-
 nutula quædā à Nominib⁹ accepisse videaris,
 potiora, amplioraq; nihilominus sunt, quæ tibi
 à nobis tribuūtur. Iustus itaq; feceris, si nō nos
 modò, Verborumq; imperiū, sed te ipsum tuasq;
 res defensurus ad felicia hæc nostra pertinearis
 castra: nam nec verisimile est, si succubuerimus
 ipsi, hostes à rebus tuis tēperaturos, quin victri-
 cia) quod Deus auertat) in te cōuertant arma,
 quò

quò soli tandem in omni Grammatica solo pro
effrenata animi libidine grassari quæant. vale.

Anbarum igitur partium lectis lueris alia
Participio mentē esse, alia moliri, diuersa ani-
mo voluere: cogitabat siquidem neutri se parti
adherere posse sine manifestaria rerum suarum
perniciē: contrario si se medium gerat, vel am-
borum seruare gratiam, vel quod magis desi-
nabat, animo, vtriusq; res bellorū cladibus ita
affligi posse p̄sabat, ut illis depressis, rerū ipse
in Grammatica regno sine controuersia poti-
retur Verū dissimulandas huiusmodi cogita-
tiones censebat, ducendosq; vtrosque verbis,
quoad certaminum euentum posset inspicere.

Rescripsit itaq; vtriusq; in hæc verba. Accipi
literas vestras illustrissimi reges, easq; non sine
ingēti animi dolore perlegi, audiens inter adeo
coniunctos principes tanta exerta dissidia, vt
contineri minimē possitis, quin propria regna,
Grammatica tā celebre imperium cruentissimo
bello sitis euersuri. Quæ vos occupāt intēperia?
Unde ea mentium alienatio? Per immortalem
Deum, quò progrediamini paululum cogitate,
quantū letabuntur aduersarij cōmunes nostri
Ignorantiæ petulci habitores, & Barbarismo-
rum incompoti populi, intuentes hostium suo-
rum vires mutuis dissidijs lacerari. Adixero
vos per Deos omnes, superos, medios, infimos,

Participium
neutri adha-
rens, insidias
parat vt on-
pressis regib;
ipse solus re-
gnet.

Epist. Partic-
ipij ad vtrum-
que regem.

regredimini: abstinete funestis, & abominabilibus armis, ne damnabili dominandi libidine pulcherrimam totius orbis prouinciam tumultibus et cladibus inuoluatis. Atqui si ita in factis fuerit, si omnino obfirmati estis bello decernere, meum minimè arbitror vestrū alicui adharere, partem quippe iurisdictionis meae capio à Verbo, partem à Nomine: et cum vtriq; multum debeam, vtrumq; commeatu, alijsq; ad vitium rebus necessarijs quātum potero adiunabo. Abstinebo autem armis, tantūq; ad id meas cogam copias, ne in hac bellorum licentia, fines imperij mei aliquatenus possint deuastari. Dent vobis dii vt saniora cogitetis. *Valete.*

Licet verò hæc rescripserit, aiebat nihilominus versipellis & vaser, quibus poterat modis, regum discordias, concitabatq; occultis literis vtriusq; gentis animos ad pugnam, sperans ex eorum internecione facilem sibi aditum ad totius Grammaticæ imperiū posse parari. Dieq; quo milites sui ad se conuenirent indicto, non contemnendas & ipsæ copias aggregauit. Affuere in primis desinentia in Ans & in Ens, in Tus, Sus, Xus, Rus, & in Dus: cum nominibus verbalibus in Tor, & in Trix, & similia. Quæ incolebant, loca vicina Verbo & Nomini, Participio se adiunxere, sed & Gerundia, Supinaq; vt ciuilia bella declinarent, à Verbo iterum

Verfutura
Participij.

Terminatio-
es Participij.
omina ver-
alia.

iterum ad Participium transfugere.

Rebus hoc pacto dispositis, quò se vtrig, parti Participium gratum exhiberet, destinavit v-
trisque munera præcij non exigui, & Verbo qui-
dem primū misit infrascripta Nentro passiva,
videlicet, Gaudeo, Soleo, Audeo, Fio, Pran-
deo, Cæno, Iuro, Titubo, Placeo, Nubo, Careo,
Mæreo, Poto, Taceo, & Quiesco. Nominum
autem regi dedit desinentia in Tor & in Trix.

Misit etiam pro pedamento exercitus Verbo
plausstra centum Præteritorum Præsentium &
Futurorum, camelos mille figurarum Simpli-
cium, Compositarum, et Decompositarum. No-
mini verò per flumen Siue, transmisit decem e-
nerarias naues casuum nominatiuorum & ge-
nitiuorum, & totidem numerorum singulariū,
& pluralium, multaq; alia genera masculina,
fæminina, neutra, communia, & omnis. Quibus
peractis continebat se cum legionibus suis intra
proprios consines, expectans quonam inclina-
ret fortuna. At bellicosi reges cum abūdè præ-
lio opportuna præparassent, nihil cogitabant al-
liud quam vt præclara aliqua re, belli initia
ordirentur.

Accidit autem vt ex nobilioribus ciuita-
tibus totius Grammaticæ, duæ furto intercipe-
rentur à Verborum rege, videlicet A & V.
nam in eam diem vrbes omnes vtrig, regi suū

Quid suffra-
gij Particip.
vtrique Regi
fecerit.

Accidentia
Particip.

Vocales

quinque, qui-
rum duæ ve-
bis, tres no-
minibus ac-
comodantur

stipendium exoluebant, nullam vni magis quā alteri de cetero seruitutem seruientes. Quod audiens rex Poëta eisdem artibus tres alias occupauit, scilicet E, I, O. Reliquæ ciuitates cautius inuigilantes sua seruata libertate vtriusq; se communes exhibuere, quarum nomina hæc sunt: b, c, d, f, g, l, m, u, p, q, r, s, t, x: ex quibus omnes Grammaticæ nerui constare certissimum erat. De diphthongis binæ cuilibet regum datæ sunt, vt tubicinum officium exercerent: edoctæ quippe erant ære ciere viros mat, ēq; accendere cantu, æ & æ. Nominū regi cessere: au verò & eu Verba accepere. Sequebantur insuper vtræq; castra muliercula quædā mimæ varijs affectibus militū mētes afficientes, earum quæ dā flebant & lamentabantur Grammaticæ cōmunē stragem, quā imminere prospiciebant, vt oh oh oh, & heu et hei: aliæ indignabantur & carpebant regum discordias, vt, vah, veh, & atat: pleræq; admirabantur inter tam coniūctas personas ea orta esse dissidia, vt Pap! Sed et quædam ob mentis leuitatem gaudebāt, hortabanturq; milites in pælium, vt Hea, & Euax.

Ceterum omnibus ad pugnam instructis, visum est Verborū regi, quò ciuiles clades quantū in se esset, declinare videretur, honestaretq; aliquo modo factum suum, huiusmodi regi Nominum epistolam scribere. Intelligere potuisti,
ô Poë-

Diphthongi
ouarum duæ
scribuntur &
proferuntur,
duæ scribun-
tur & nō pro-
feruntur.

interiectionū
diuersæ signi-
ficationes.

ô Poëta, quàm paratus, quàm robustus tecum
certaturus in campum descenderim, nec ignarus
es eas tibi minimè adesse vires, vt legionum
mearũ impetum possis expectare: tuis prudenter
consules rebus, si mihi cedens tuis te cõtinueris
terminis. quòd si insanire pergas, statq; senten-
tia ferro decernenti, die tertia omnibus copijs
tecum congressurus in campum descendam.

Has literas cum Nominum regi dedissent
tubicines Au, & Eu, ex consiliariorum suoru
sententia, ita & ipse respõdit. Semper tibi ver-
borum est plusquam satis ô Amo, nec nouum
est quòd verbositate tua audientium aures ob-
tundas: iam tu pugnaces exercitus, & tuos
terribiles apparatus, quasi nos pumiliones lo-
cusi asue nobiscum habeamus: possessio tibi
parua fuit semper in oratione, et nunc eò te im-
pulsit tua insania, vt effugere nequeas, quin
male parta, peius gesta, pessimè retenta, hac tua
regni portione iustis armis eijciare: & vt scias
quanti non tam ipse quàm milites mei minas
tuas faciamus, tubicines nostri Ae & Oc, no-
mine nostro nudatos tibi lumbos porrigent. Si
vt velim valeas, extremum valeas.

Huiusmodi literis irritatis utrinque animis
futuri prælij diem ardentissimè cuncti expecta-
bant: creuerat interea ex temporum occasione
(vt sit) facinorosorum licentia, exierantque

Epist. regis
verborum a
nominum re-
gem, in qua
diem certa-
minis pandi

Regis Nom-
inum respon-
sio.
Epistola.

Latrocinia
quæ in bello
fieri solent.

Bellorum in-
commoda,
annonæ ino-
pia, rei dome-
sticæ negli-
gentia, bel-
lantium inter
se iugis con-
tentio & inte-
ritus.

Omniabun-
tum Catholi-
on intelligit,
qui latinâ
græcis, & græ-
a latinis im-
miscuit om-
nemq; barba-
em induxit.

latrunculorum non spernenda manus, quæ om-
nem Grammaticæ prouinciam, & præsertim
loca saltibus, montibusq; præpedita, quæ tran-
seuntibus angustum iter præbere consueuere,
obsidetes itinerantes, aut alias in vtrunq; castra
commeatum ferentes prælabantur, quapropter
crescente indies apud vtrunq; exercitum anno-
næ inopia, intellecta eius rei causa, de vtrisque
regis consensu missi sunt duces quidam peritis-
simi cum militum opportuna manu, vt vel ca-
ptos latrones interficerent, vel fugatos omni
Grammatica procul expellerent. Qui ad ea per-
uenientes loca circumdato militibus quodam
saltu, in quo plerosq; ex illis latere compererant,
omnes ad vnum intercepere. Inter quos fuit
quidam nomine Catholicon, qui Grandem asi-
num vocabulis Græcis Latinisq; confuse per-
mixtis onustum in Italiam agebat, & cæteros
quidem cum laqueo necassent, hunc solum vino-
ctum cum suo asino in castra duxere. Qui tor-
mentis coactus (quod alioqui manifestissimum
erat) confessus est se omnia vocabula in Gram-
maticæ terris furto surripuisse. Cum verò eum
quis Græcè interrogasset, ingenueq; respondis-
set se Græcè nihil scire, Latine autem parum,
quid ergo (inquiunt iudices) græcia tecum de-
fers vocabula, quæ non intelligis? Ad quæ ille:
tanta apud nostrum plerosque (inquit) litera-

rum est imperitia, ut etiam si barbarè loquar, facile illis persuadeam me Atticæ eloquentiæ angulos omnes penetrasse: risere vehementius adstantes cuncti hoc audito: & mehercule inquirunt, quando tam faciles auditores habes, quæ tua sunt, aut alias quorum domini non comparebunt tecum, ad illos ferens ibis incolumis. Quæ verò certum dominum habere dinoscuntur, ea ut restituas dignum iudicamus.

Facta igitur diligenti inquisitione, omnia ferme Græca Isidoro cuius fuerant restituere, cætera Latinis & ipsis marcidis mucidisq; permixta ut asportaret permittentes, illum dimisere cum suo asino iam lenius incedente, iuvenes nihilominus ne vñquam nisi inter imperitos, & indoctos auditores suos Grammaticum se profiteri auderet.

Priscianus vir præstantissimus, & in omni Grammatica apprime honoratur, cum a græfereis civilibus bellis Grammaticam deuastari, seditiones sedaturus in castra festinus pergeret, à latronibus Catholicon socijs captus, spoliatus, ac fustibus pulsatus tale in capite vulnus accepit, ut nullo vñquam medicorum studio curari potuerit: ex his non multo post captus fuit quidam qui se falso historiographum publicè profitebatur, congesseratq; innumeras in volumen quoddam ineptias, atq; eum librum

Priscianus Grammaticorum primus a barbaris immunitus non erat.

Taxat illum qui Supplement. Chronicarum scripsit, & multas ineptias congescit.

Supplementum cronicarum appellauerat, quæ
quæſtionibus omnia fuita fateri coactum in
ignorantiæ terras perpetuò relegarunt.

Pugna ano-
malorum &
nominum.

Cæter.

Dum hæc agerentur, egreſſi ex *V*c borum
caſtris quidam ex genere *Anomalorum*, vide-
licet *Sum*, *Volo* & *Fero*, cū cohortibus tribus
intercepere vnum ex centurionibus. *Nominum*
dictum *Cæter*, qui erat de genere *relatiuorum*,
latebatq; cum manipularib. ſuis in quadā ſpe-
lunca poſita in biuio coniunctionum *Quod* &
Cum: ipſumq; cum omnibus ſuis ſingularibus
irucidauerunt, plurales verò in tali diſcrimine
cōſtituti, cū ſe magiſtri *Pasquilli* ſtatuae quæ
Romæ in *Parione* eſt ſub adibus *Reuerendissi-*
mi Cardinalis Neapolitani, grandem cereum
oblaturus voto obligaffent eius ſancti meritis
præter omnium opinionem incolumes euasere.

Pasquillus
imago eſt *Ro-*
mæ in *parione*
ſub edib. *Car-*
dinal. Nea.

Quod cū *Pcëtæ* regi nunciatum fuiſſet, ira-
tus eſt vehementer, tulitq; ægerrimè, quòd talè
centurionem amiſiſſet: erat quippe is *Cæter*
fortitudine inſignis, audacia celebris, & mili-
tariſ rei peritia nulli ſecundus, obſeruabat igitur
omni ſtudio, ſi quo pacto acceptum damnum
bene cumulatū hoſtibus poſſet retribuere. *Ve-*
rum fortuna, quæ cū omnib. in rebus plurimū
poſeſt, tum in bello planè dominatur, optimam
laſis vindictæ præbuit occaſionem: nam eiſdem
diebus ab leuiſ armaturæ militib, *Nominum*
captini

captiui in castra adducti sunt complures ex Verborum legionarijs, non leuis inter suos auctoritatis, inter quos ex imperatiuorum genere fuere Dice, Face, & Duce: quibus ignominie causa posteriores vestium partes præcidi iussit, ita ut nudas nates conspicuas gererent, & dimitti, vocatiq; impostherum sunt Fac, Dic, & Duc: Fuo & Specio similiter captos necari iussit. Quorum bona à Verborum rege accipere eorum per rectam lineam legitimi descendentes inter quos Futurus, & Fui, cum alijs à Fuo oriundis: & à Specio Conspectio, & Despectio, cæterisq; à Specio descendentes.

Detecta est interim in castris verborum grandis proditio: coniurauerant enim quidam monstro similiter de genere Præteritorum perfectorum, quibus bina erant capita, moliebanturq; insidias Verborum regi: qui quidem capti, conuictiq; damnati sunt perduellionis, siue crimine læsæ maiestatis. Nomina eorum hæc fuere, Momordi, Cecidi, Cucurri, Pepedi, Spopondi, Cecini, Peperi, Tutudi, Pepuli, & Fefelli. Quibus iussu regis in præsentem tempore vnum caput abscissum fuit, & sic ubi prius in præsentem dicebāt Momordeo, Cacedo, Cucarro: postmodum dixere Mordeo, Curro, Cædo, cū cæteris.

Adueniente demum pugne die uterq; rex in eminentiore castrorum loco pallium rubrum

Quo pacto
sinecopata sunt
verba duco,
dico.

Commune
malum belli
coniuratio,
conspiratio,
proditio.

Verba habē
tia geminata
pietenta.

Indicium pugne vexillum
erat in summo castrorum
poni loco positum.

poni iussit, quo milites admoniti futuri praelij curaret corpora, praearentq. arma ac reliqua in hoc opus necessaria. postridie summo mane praesentis militibus ex omni parte copiae summo silentio in campum deductae sunt, explicatisq. ordinibus suos quisq. ut viriliter agerent, efficaci oratione excitabat: minimè verò opus erat accensos per se satis verbis accendere, quin ipsi ultro crispantes tela furibundi incendi praelij signum expectabant. Postquam id actum est, tubae utrinque canunt, contra consonat terra, clamorem utring, efferunt, Imperator utring, hinc & illinc Ioui vota suscipere, hortari exercitum pro se quisq. Id quod quisque potest & valet, edit, ferro ferit, tela frangunt, boas cælum fremitu virum, & spiritu atque anhelitu nebula conflat, cadunt vulnere vi & virum utrinque multi.

Bellum Græmaticale.

Duellum verborum defectiuorum & nominum heteroclit.

Videre erat inter ceteros Defectiua verba pugnancia cum nominibus Heteroclitis, et hac quidem suis nominatiuis casibus, & generibus genitiuis numerisq. pluralibus acriter feriebat aduersarios, illi verò resistebant audacter, reppercutiebantq. nomina Heteroclitia Indicatiuis, prateritis perfectis & plusquamperfectis, confringebantq. eorum numeros & genera coniugationibus suis. ex quibus quidem verbis *ναιον* cui nomen *Αιο*, singulari vtens audacia duorum

Αιο.

duorum nominum heteroclitonū impetum diu
sustinuit. Verū cū resistere non potuisset,
spoliatum fuit multis personis, modis, tempori-
bus, & numeris, remāserēq; illi ex omnibus suis
hi tantū Aio, ais, ait, aiunt. Aiebam, aiebas,
aiebat, aiebāt: cetera hostium gladijs cecidere.

Pugnantibus hoc pacto vtrinq; legionibus,
atq; adeo simul permixtis, vt vix hostes à socijs
possent discernere, tantus fuit omnium in præ-
lium ardor, tanta animorum intentio, vt cū
eadem hora terribilis terræmotus in ea provin-
tia vicinas vrbes prostrauerit, amnes cursu ra-
pidissimo auerterit, mare fluminibus inuexe-
rit, montes lapsu ingenti proruerit, nullus ta-
men eorum id senserit. Eant nunc qui fabulas
censent hoc idem accidisse eo prælio, quo Ro-
manos apud Thrasimenum Pœni maxima ac
memorabili illa affecerunt clade: nec fidem fa-
cit Cortona ciuitas, quæ teste Luciano in lib.
de veris narrationibus, cum prius in Thar-
simenti littore sita esset, eadem hora ventorum
turbine in eum collem, in quo nunc est, transla-
ta dinoscitur. Hoc nouissimo exemplo maxi-
mum sibi certè veritatis testimonium accessi-
se Liuius gloriari poterit. Obscrutabatur Sol
multitudine sagittarum numerū singularium
& pluralium, obtundebantur aures omnium
clamoribus figurarum compositarum & de-

Bellum tam
horrendum
vt præ clamo-
ribus terræ-
motus eo
tempore fa-
ctum non
senserit.

Ingeniose ac-
cidentia par-
tum enune-
rat.

compo-

compositarum, vulnerabantur innumeri iaculis specierum primitiuae & deriuatiuae. Sed & tubicines vtriusque partis clangore rauco & terribili taratantara concinentes, militum animos in pugnam mirum in modum incendebant.

Interiectiones.

Bellum direptum pluuijs & tempestatibus exortis.

Mulierculæ mimæ, Interiectiones scilicet, pugnantium ordines circumeuntes, cuncta suis affectibus perturbabant, ex quibus quidem frequentius audiebantur gementes illæ, heu, & hei, & oh oh oh. Atrox magis quàm longum fuit prælium illud, et nisi coorta subito tempestas e ingens superueniens aquarum vis pugnam diremisset, actum sanè fuisset de vniuersis Grammaticæ viribus: tanta namq; erat omnium in mutuam perniciem rabies, vt ingruente imbre, ac signo receptui dato, vix tamen atq; agrè in castra reduci potuerint. Incertitudo & ambiguitas fuit maxima, penes quos eius pugnae victoria staret: ingēs vtrinq; clades, ingens cades, ingens non tam militum quàm ordinum apud vtrosq; ducentium iactura: nec facillè fuerit amborum detrimenta sermone complecti. Contendam tamen, vt posterorum consulam vtilitati, si non omnium, multorum saltem diminutiones, augmen-umuc quantū potero liquidè demonstrare.

Iactura belli, & quid cuiq; Regis sit ablatum.

Ex parte in primis Verborum, defectiuum verbum Insit amisit omnes ab eo descendentes, omnia sua genera, tempora, modos, personas, & numeros,

numeros, qui fuerāt cōiugationis quarta, figurā cōposita: singulari, ipse Dei munere (quoniam in periculo positus nullius se vnquam religionis probatæ improbataeue habitū sumpturū vouerat) saluus euasit. Sed et tāto ex eo casu terrore perculsus fuit, vt postmodū in Grāmatica regno prodire in publicum rarò sit vsus.

Forem spoliatus fuit rebus suis omnib⁹, præ- Forem.
ter foret, forē, & fore, quæ sunt de modis optatiuis, coniugationis tertiæ. **Vale**, **Aue**, **Salue**, Aue. Salue.
de genere imperatiuorum, grandem commilitonum suorum stragem acceperē, paucis conseruatis, qui & nunc comparent, alios amiserē. Vale.

Faxo ex eadem gente actiuorum, omnibus suis Faxo.
manipularibus circa se trucidatis, cum tribus tantum, videlicet faxis, faxit, & faxint, fuga elapsus euasit. **Inquo** de genere neutrorū, conseruauit inquis, inquit, inquit, inquam, in- Inquo.
quies, inquiet, inquiet, & inque, reliquos bellum adsumpsit. **Inquiens** cum in castris. **Participiorum** esset, periculo nō interfuit. **Apaze** & Apaze,

Apagete, cunctis commilitonibus amissis solum euasere. **Diet** vnīuersos socios amisit, præter Diet.
diescit. **Facio** orbatus fuit filio suo **Facior**, qui Facio.
tamen priusquā expiraret militari testamēto heredem sibi instituit, **Fio**. **Posco**, **Disco**, **Metuo**, **Timeo**, **Renuo**, **Respuo**, **Compesco**, **Urgeo**, **Linguo**, omnes de genere actiuorum, perd- Posco, disco, metuo, timeo &c.

derē

dere sua supina. Occasum beneficio noctis sal-
uus euasit. Nonnulla verba quæ amiserant
præterita sua tertiæ Coniugationis, in supple-
mentum acceperunt postmodum præterita quartæ
Coniugationis, in quorum numero fuisse, Cupio,
peto, quero, recesso, facesso, & fero. Quædam
amissis futuris in am, ne futurorū omnino ab-
ijcerent spem, emerunt in mundinis Recanaten-
sibus alia futura in bo, vt Eo, Queo, & Veneo.
Sed & Horatius auctoritate sua Lenio dedit
Lenibo. Omnia verba pertinentia ad splendo-
rem, spoliata sunt supinis. Inter quæ Luceo,
Fulgeo, Splendo, Polleo, & similia. Fulcio
singulari vsus audacia, excussit periculum, &
retinuit suum Fultum.

Cupio, Peto,
Quero, Arces-
so & Lacesso.

Recanetum
vibs Italiæ
ad mare A-
driat.

Luceo,
Fulgeo,
Splendo,
Fulcio.

Postquam re-
centiuit verba
quib. aliquid
ablatum est:
nunc ea enu-
merat quibus
aliquid ac-
creuit.

Redimo.

Solor.

Enimvero posteaquam, ea enumerauimus,
quibus aduersi aliquid euenit, minimè æquum
fuerit suis carere laudibus illa verba quæ re
strenuè acta, vel ex hostilibus spolijs, vel sui
regis munere ad priorem statū aliquid addide-
re. Inter cetera eminent, Cœnatus, iuratus, cas-
sus, mœtus, nuptus, & pransus, quibus ultra
propria præteri a vocis actiue, accessere etiam
præterita vocis passiue. Redimo duobus auctus
est sensibus, possidet ex ea hora tria significata,
videlicet liberare, conducere, & ornare. Solor
obtinuit duo significata, videlicet solus esse, &
hortari.

Explicat,

Explicat, ultra proprium sensum qui est ex- Explico.
plicare atque emittere, obtinuit vt explanaret,
ostenderet, extraheret, exhiberet, & proferret.
Valeo ultra proprium sensum qui est sanus es-
se, obtinuit etiã vt cùm diceret vale, salutaret.

Præsto similiter duos habuit sensus, scilicet Præsto.
mutuari, & superexistere. Haurio maiori di- Haurio.
tatus est præda, quatuor videlicet significatis,
trahere, vulnerare, audire, & videre. Quæ ta-
men omnia, cùm opus fuerit, in vnum sensum
redeunt. Pasco geminos recepit intellectus, ro- Pasco.
dere & alere. Vaco, licet minimè se prælio im- Vaco.
miscuerit, nam (vt apud Plaut. ait Sosia) cùm
pugnabant maximè, fugiebat maximè. Fortu-
na tamen, quæ & desides plerunque coronat, il-
lius ignauiam pinguioribus exuijs voluit de-
corare. fugientes enim ex pugna hostium quos-
dam conspiciatus, tabernaculo exiliens interce-
pit, quibus postea grandi se pecunia redimenti-
bis, sex sibi ultra priorem sensus acquisiuit,
scilicet, Intendere, cessare, seruire, superfluum
esse, licere, carere, & vacuum esse. Studeo tria Studeo.
lucratus est significata, videlicet sollicitare, o-
peram dare, & conari. Pango tres sensus acce- Pango.
pit, videlicet, cano, & tunc in præterito facit
panxi: paciscor, et tunc facit pepigi: & coniun-
go siue figo, & tunc facit pegi. Sapió ex ea die Sapió.
binos tenet sensus, videlicet, saporem reddere,

Fero. & scire. *Fero ex Anomalis*, quatuor auctus est sensibus, *sustinere, cupere, dicere, & portare.*

Confiteor. *Confiteor triplicem accepit intellectum, lau-*

Supero. *dare, pugnare, & manifestare. Supero dati sunt septem, ob illius eximiam inter verba omnia potentiam, videlicet, restare, vincere, imminere, transire, evadere, superuincere, et supergredi.*

Verba neutropassiva, quæ sub voce activa præterita habent passiuorum.

Fuere quædam verba quæ amissis proprijs præteritis, acceperunt postea à rege suo præterita quorundam passiuorum, quæ in bello ceciderant, ut Audeo, fido, gaudeo, soleo & fio. Verba illa pestifera, perniciofa, mendacia, aliud semper in lingua, aliud in corde clausum habentia, licet nullum lucrum eo fecerint bello, tamen prætereunda non sunt, nec eorum reticenda arbitror nomina, ut ab illis caueant cuncti, quoniam passionem continuè afferant sub specie actionis, quorum hæc nomina, Exallo, Veneo, Nubo, & Vapulo. Ultimi huius insidias adulescentiorum quisq. quò fuerit cautior, eò enixius declinabit, si suis rectè consultum volet natibus.

Verba quæ sub voce activa significationem habent passiuam.

Ostenfa clade verborum sequitur fortuna nominum.

Nrborum aliqua ex parte exposita fortuna, Vominum res Orationem ad se trahere videntur, in quorum castris diligenti omnium censu habito, cognitum est inter ea non minus quam inter verba variasse fortunam. Et ut à positivis incipiamus, fuere ex illis nonnulla, quæ in compa-

comparatiuis suis sauciata, medicorum diligentia aliquale fomentum accepere, videlicet, melior, maior, minor, dexterior, sinisterior, plus, munificentior, & magnificentior: omnia irregularia, & à secunda declinatione descendunt, sed & pius, arduus, egregius, tenuis, & similia perdidere propria comparatiua. Nomina desinentia in er, in superlatiuo amiserunt imus, & pro eo postea acceperunt rimus, ut tener & saluber quibusdā pro simus, quo spoliati fuerant, concessum est limus, ut humilis, facilis, gracilis, agilis, & similia. Veteri datum est veterrimus. Fuere inter arborū nomina quoddā, quæ dum in p. glia viriliter agerēt, derepentē miraculose mutauit sexum, & ex fœmininis facta sunt masculina, mirantibus omnibus qui aderant, interrogantibusq; vnde illis essent illa noua crepundia, quæ præter solitum pendebant ex ventre, ex quibus sunt, Rubus & Oleaster, quæ Liuius ut monstruosa & mali ominis in altum vehi & mergi, aut Grammaticæ solo omnino exturbari suadebat. Verum Rex Poëta nimiam illius in procurandis prodigijs superstitionem irvidens prohibuit, inquit, non esse mali ominis fœminas in viros mutari, quando ex malo sexu in optimum fiat ista conuersio.

Quibusdā Heteroclitis nominibus dum cum defectiuis verbis pugnaret, abscissi sunt omnes

Et primò quibus aliquid ablatum est eo bello.

Per magis ista faciunt suum comparatiuū.

Arborum nomina fœminini generis exceptis his
Rubus,
Oleaster,
Prutex.

Atrox fuit prælum inter nomina heteroclitica & verba defectiua.

testiculi cum pene in plurali numero, quem casum Deus à nobis auertat. deincepsque in eo numero neq, fœminina fuere, neque masculina, sed neutra, quod certè miseratione dignū fuit. Nomina eorum hæc sunt, Sibilus, Auernus, Infernus, Supparus, Balteus, Tartarus, & Dindymus. Alia fœliciores successum sunt sortita: nam cum in eodem plurali numero essent neutra, cum maximo ipsorummet gaudio, continuo masculini generis apparuerunt, ut Porrum, Rastrum, Frenum, & Cælum. Enimvero, porrum & frenum dum Romæ per Emporium Agonis transirent, reperta ibi sua neutra pluralia grandi pecunia redemere, illisq, uti maluerunt masculino genere repudiato. Balsamum ex omnibus arborum nominibus solum remansit neutri generis, unde est quod cum nec generare, nec parere queat, tanta illius est raritas ut unico in Iudeo solo reperiat. Id quod ipsa arbor agrè ferens in lachrymis omnem suū fructum mæsta reposuit. Alia nomina neutro plurali spoliata, fœmininum acceperunt: sicut epulū, ostreum, vesper, & cepe. Ostrea (quod ex omnibus animalibus solum reperitur neutri generis) Ouidius reddidit & alij Poëte, & præsertim Pli. etiam plurale neutrum cum dixit lib. Fastorum, Ostreaq, in conchis tuta fuere suis. & sic deinceps fœmininū etiam & neutrum tenuere,

Heteroclita
genere tan-
tum.

Porrum,
Frenum.

Balsamum.

Heteroclita
genere & de-
clin.

nuere. Alijs, quæ erant generis incerti, in plurali datum est masculinum, videlicet *Margo*, *Cardo*, *Bubo*, & similia. Quædam omnibus casibus in plurali spoliata, deinceps mutilata, & manca remansere, inter quæ, *Fumus*, *Limus*, *Fimus*, *Puluis*, *Sanguis*, *Mundus*, *Pontus*, *Sol*, *Sal*, & *Vnus*: quæ omnia sunt masculini generis. Soles tamen apparuere aliquando, sed cum id accidit, contra naturam fuit, et pro prodigio habitum est. Similiter & fœminina nonnulla pluralibus casibus truncata sunt, vnde *versus*: *Lux*, *sitis*, & *labes*, *mors*, *vita*, *fames*, quoque *tabes*. *Gloria*, *fama*, *salus*, *pax*, *humus*, cum *lue*, *tellus*: & cum *illis*, *seneſta*, *iuenta*, *soboles*, *indoles*, & *proles*. Quædam alia fœminina amisere in eo bello omnem numerum singularem, scilicet *Argutie*, *Habena*, *Bigæ*, *Blanditie*, *Cimæ*, *Delicia*, *Exequia*, *Exuuia*, *Excubia*, *Phalera*, *Facetia*, *Genæ*, *Gades*, *Insidia*, *Inducia*, *Calendæ*, *Lachrymæ*, *Latebræ*, *Mine*, & complura alia. Nonnulla neutra toto plurali numero exuta sunt, vt *Cœnũ*, *Fœnum*, *Æuum*, *Solum*, *Pus*, & *virus*. Insuper alia neutra totius singularis sui numeri iacturam sunt passa, scilicet *Arma*, *castra*, *exta*, *cunabula*, *conchilia*, *crepundia*, *pascua*, *mœnia*, *magalia*, *mapalia*, *ilia*, *seria*, *præconia*, *præcordia*, *sponsalia*, & fere omnia nomina festorum, vt *Satur-*

Defectiua nomina masculina singularia tantum Soles.

Defectiua fœm. singularia tantum.

Defectiua fœmin. pluralia tantum.

Defectiua neut. singularia tantum.

Defectiua neutra pluralia tantum.

Urbium nomina pluralia tantum.

Metallorum nomina plurali carent.

Quæ mensurantur & ponderantur carent plurali.

Nomina quibus aliquid accreuit.

Plaga.

nalia, Dionysia, Aphrodysia, Bacchanalia, Floralia et Neptunalia. Nomina ea vana, quæ semper plura dicunt et tantum vnum solum significant, amisso omni singulari, fuga elapsa sunt, sicut *Venetia, Pisa, Cumæ, Athenæ, & Thebæ.* Nomina metallorum omnium, pluralem numerum amiserunt, ut *Aurum, aurichalcum, argentum, plumbum, ferrum, & stannum:* as vix æra retinuit. Sed & oleum & frumentum similem cladem accepere. Alia extremis suis membris Genitiuis scilicet & Datiuis pluralibus mutilata remansere, videlicet *iura, thura, æra, maria et fora.* Sed nec omnia nomina in eo bello iacturam fecere: fuere siquidem complura quæ spolijs hostium ditata maiorem exinde auctoritatem obtinuerunt, ex quibus quædam ultra primum nominatiuum alium etiam adeptæ sunt, ut *abor* quæ & *arbor*, *honor* qui & *honos*, *labor* qui & *labos*, *odor* qui et *odos*, *cucumer* qui & *cucumis*, *ciner* qui & *cinis*, & *puluer* qui & *puluis*: quæ tamen ambobus nominatiuis non induuntur quotidie, sed quod conspicuum & ornatius est, & ex præda habuere, ad dies reseruant celebriores et festiuos. Plaga ultra primum significatum quod proprium est, dum vulnus percussione mæ significat, quatuor alios sensus accepit, videlicet, ut pro rete accipiantur, pro spatio cæli vel terræ, pro linteo illo grandi

grandi quo Romana etiam nunc matrona v-
tuntur, dum in publicum prodeunt: pro lecto &
parte etiā ipsius lecti. Ops ab ea die tres sensus
habet. Ops namq. terram significat, sub ope auxi-
lium præbet, sub opibus diuitias. Gerundia &
Supina quoniam toties transfugerant, multata
sunt post confectā pacem ab viroq. rege, orante
contra ea Demosthene, legesq. Solonis profe-
rente, quibus statutum fuerat Omnibus patriæ
honoribus priuandos esse eos, qui seditione in
ciuitate exorta, neutri parti adhaesisset: quoniā
priuatis fortunis plus iussu prospiciētes publi-
cas patriæ res despexisse videbantur: & viue-
bātur tūc quidem vt plurimum in Grāmaticæ
terris Atticis legibus. Nomine igitur multate,
gerūdijs casus omnes præter tres adempti sunt.
Supina verò duos tantū retinere, agrē id fe-
rentibus vn̄ uersis Grāmaticæ incolis, carpēti-
busq. maledictis nō tā Solonis legum indiscreta
præcepta, quā Demosthenis impiam loquaci-
tatem, dicentibusq. i. sū fascias & linā dōmi
reliquisse, nec gutturis morbū simulasse; quē nō
à Gerundijs Supin̄ ue nō fuerat vnde aurum,
sicut ab Harpalo quondam posset accipere:

Ceterum si singulorum cladēs, aut rei bene eo
prælio gestæ adepta decora singulatim percur-
rere nitar, nimis lōgos afferā lōgos, ideo dicen-
di cōpendium faciens, illud asseruisse sufficiat.

C 4 Quicquid

Ops.

Gerundionū
voces tres, di-
do, dum.

Lex Solonis.

Supinorum
voces duæ,
um & u.

Demostheni
auaritia.

Quicquid in omnibus Grammaticæ terminis
auctum diminutumue reperitur, ex illo conuen-
to, execrabili, & funesto bello processisse. Mul-
ta sunt in ea temporum licentia & introducta
verba noua, & explosa vetera: & nisi præstan-
tissimi tres viri (quos paulò infra harum li-
tium arbitros electos fuisse narrabimus) singu-
lari solertia Grammaticorum quorundam pe-
tulantia obuiassent, tanta fuisset Latine lin-
guæ immixta Barbaries, vt de illius decore e-
legantiaq; ferè desperatum foret. Posteaquam
igitur vtriusq; partis legiones in castra redu-
ctæ sunt, desideratorum sauciorumq; censu ha-
bito, intellecta vtriusque accepta clade, omnes
passim ingemere, questique acriter sunt, quòd
nimia dominandi libidine rebus proprijs tan-
tam cladem intulissent, & pœnitentia adducti,
quisque eorum quæ pacis sunt enixius cogita-
bat. Primum verò rex Nominum Poëta aduo-
cata concione, non sine lachrymis ita loquutus
perhibetur. Scire vos arbitror commilitones
mei, quàm inuitus ac reslitans pro decore proq;
amplitudine (vt tunc arbitrabar) & nominum
tuenda auctoritate, contra fratres nostros ver-
borum gentem arma susceperim, quantisq; sa-
tegerim modis, vt illis nobis cedentibus ciuilia
bella longius submouerent. Verum cum non tã
nostra quàm verborum etiam metior damna,
cum

Cæsis vtrinque
multis, tandē
de pace cogi-
tant.

Oratio regis
Nominum.

cum vtriusque partis strages intueor, flere libet magis quam loqui. Operae precium fuerat reminisci, quae de Graecorum, Romanorumque ciuilibus odijs bellisque scripserit ciues nostri, quantis eorum ambitionem lacerauerint probris. Profecto ea si in mentem uenissent, nunquam in tantam insaniam à nobis processum fuisset: nec ira et furore obcecati, quid ageretur non intelligentes, nostramet viscera proprijs manibus discerpissemus. Sed praeterita (ut ille inquit) magis reprehendi possunt quam corrigi. Et melius est regredi quam male cepta sequi. Si ferro decernere perrexerimus, si in finem usque insanire voluerimus, actum sane est de Grammaticae imperio, tantaque ignorantiae et barbarismorum genti fiet accessio, ut nemine obstante, nemine eorum temeritati obuiam eunte, ubique ipsi pro animi libidine dominari valebant. Quocirca commilitones, ut vtriusque regni utilitati consulatur, ultro à verborum rege pacem petendam censeo, ultro dexteras porrigendas. Neque hoc dixerim, quod labar animo, quod timore concutiar, sed quoniam luce clarius cerno, res Nominum Verborumque non sine mutua stabili, et inconcussa animorum concordia posse consistere. Fungor ergo officio meo, ea adducens, quae communem salutem concernere minimè dubito, audacter nihilomi-

ligno ap-
lausu itum
st in regis
Iominum
ententiam.

ōfecta pace
liguntur
iuniori.

nus quod volueritis executurus. Vos itaque
quod facitis, deos omnes fortunare velim. Pla-
cuit mimimum in modum vniuersa concioni
non utilis minus quàm opportuna sui regis o-
ratio, omnesq; militum ordines ingenti sublato
clamore, vt quod rex tam sapienter suaserat,
sine mora exequeretur, enixius petiere.

- Missi itaq; in verborum castra legati ex No-
minibus prudentiores, absq; aliqua difficultate
constitutis primùm inducūs, in hāc postremò
cum verborum rege, eiusq; proceribus deueni-
re sententiam, vt scilicet tres eligerentur viri,
omnium Grammaticæ vsuum, regularium, &
terminorum periti, quorum decisioni, arbitrio-
q; & utraque pars persanctè iurata stare debe-
ret. Enimvero grandis fuit difficultas, & ma-
xima in ex partes contentio, quibus iam id mu-
nus potissimum demandaretur. Multis eam
prouinciam ambientibus, alijs alios nominan-
tibus & nominatos alijs improbantibus, de-
mum Prisciano, Seruio, Donatoq; approbanti-
bus in infra scriptos cuncti vnanimiter consen-
sere. Phœdrum scilicet, Tolatarranum, cano-
nicum basilicæ Apostolorum principis, singu-
laris eloquentiæ virum, & extra omnem inge-
nii aleam positum. Petrum item Marsum,
Laurentii in Damasco canonicum eruditissi-
mum, ac Raphaëlem Lippum Florentinum,
Ora-

Oratorem insignem. *Qui cum in castra vocati aduenissent, partis vtriusque iuribus auditis, re inter ipsos accuratius considerata, hanc postremo sententiam protulere, Quod Grammaticæ Regibus, Satrapis, Ciuibus, studiosisq; vniuersis, faustum faelixq; sit. Nos Triumuii tollendarum litium causa cõstituti, omnes contentiones, maledicta, iniurias, damnaq;, quæ in hanc diem inter Grammaticæ Reges, eorumq; milites interuenere, reuocamus, tollimus, & obliteramus: & si obliuioni tradi nequeant, at saltem silentio tegenda decernimus, statuimisque vt de cætero in conficienda solemniori oratione, vterque Grammaticæ rex cum suis sequacibus conueniat, Verbum scilicet & Nomen, Pronomen, Participium, Aduerbiu, Præpositio, Interiectio, & Coniunctio. In quotidiana verò et familiari oratione, soli Nomen & Verbum onus sustinebunt, accersentes in patrociniu suu quos ex suis volent: cæteris partecentes, ne toties citati nimis grauentur. In oratione igitur volumus Nomen Verbo supponi, & cum apponuntur, à verbo nomen regi debere decernimus quantum ad casu, quantum verò ad personas & numeros, verbu supposito cedere, quòd sit vel Nomen, vel Pronomen, vel Participium. Item volumus quòd Participium reuereatur Nomen & verbum, habeatq;*

Sententia di
finitiuu triu-
uorum.

beatque regimen à parte post sui verbi, à parte ante imitetur & nomen. Si verò necessitas urgeat, concedimus soli verbo, vt in prima & secunda persona, & in quibusdam verbis exceptæ actionis in tertia persona faciat orationis sensum, semper nihilominus subintelligendo nominis auctoritatem, sed non exprimendo.

Hæc itaque sententia partibus præsentibus lata est atque promulgata, receptaq; ab omnibus Grammaticæ incolis miro omnium ordinum consensu: quam etiam omnia Italiæ Gymnasia approbauere, & præcipuè Bononiensis docta ciuitas, & sublimium ingeniorum parens fecunda: quæ cum aliàs multos, tum maxime ætate hæc Alexandrum illum Zambecarium, virum integerrimum, quem nec spes nec timor unquam mouit à recto, Romanæ dedit curiæ. Studium verò Parisiense cetera recipiens, hoc suis prouincialibus speciale reseruauit, pronunciandi scilicet tam verba quàm nomina liberè, & sine aliqua syllabarum quantitatis discretionem. Et quoniam vetus erat quaestio inter Relatiuum & Antecedens, inter Adiectiuum & Substantiuum, inter dictionem regentem & rectam, determinantem, & determinatam, necnon inter orationem perfectam & imperfectam (eorum enim vnusquisque de præeminentia certabat) vt huius quoq; dissen-

tionis

tionis materiam tollerent, decreuere, quòd Relatiuum substantiæ identitatis cum suo antecedente concordaret in genere, Numero, & in Persona. Item quòd Adiectiuum Substantiuo deferuiret in genere, Numero, & Casu. Et quòd dictio recta naturam regentis sequeretur. Relatiuum verò accidentis solum antecedens referret, quantum ad tale accidens sine proprietatem in quo modo referibilis & referentis tantum concordaret regula diuersitatis cum antecedente, quodque oratio imperfecta dependeret à perfecta, & dictio specifica à specificata: & inter adiectiua; duo substantiua, duo verba modi infinitiui, duas oratiões perfectas: & inter duas imperfectas, nulla esset obligatio seruitutis. Hortabatur præterea Petrus Mar-sus, vt inter facta dictaq; pacem & concordiam ponerent. Verùm dissuadente Phædro, dicentēque, hac sublata discordia nullum consoribus; popinarijsq; linqui negocium, rem intentatam dimisere. Ignorantiæ studiosos omnes ac Barbarismorum ridiculam gentem, inuiolabili decreto omnibus Grammaticæ finibus submouere, & Barbarismos quidem ad se perfectos Cisalpinae gentes ciuitatibus suis donauere. Ignorantiæ verò deditos quorundam Principum fauore protectos, non Italia modò, sed vrbs etiam ipsi bonarum literarum parens, vel inui-

loquere vt
intelligam.

ta tueri perseverat: inter quos nonnullos etiam
præbendis pinguioribus honestatos rudes adeò
& imperitos reperies, vt si eos interroges, A-
mo quæ pars est? dicturi sint: * Parlache te in-
tendo Vsq; adeo multas ipsas quibus tam su-
blimes vehuntur, inscitia & obesitate animi
supergradiuntur. Prædictis insuper arbitris o-
mnium consensu irrenocabilis potestas & per-
petua censura data est, grammaticulos omnes
Grammaticæ corruptores, semilatinosq; & se-
migræculos, tanquam naturæ monstra, inqui-
rendi, puniendi, relegandi, omneq; id faciendi,
quod bonarum literarum cultum augmentum-
que concernere animaduenterint. Quod vt fa-
cilis aptiusque exequi possent, iussi sunt, vt
curiam Romanam continuè sequerentur: quò
non tam bonorum virorum frequentia cõfluit,
quàm malorum feces se frequentes exonerant.
Quæ q; idem auctoritas, Pontificalibus Im-
perialibusq; amplissimis priuilegijs corrobo-
rata dignoscitur. & præcipuè Sanctiss. D.
nostri Iulij Pontificis incompara-
bilis, cuius memoria nun-
quam intermorietur.

FINIS.

GASPARIS AVIATI

CREMONENSIS CARMEN

AD LECTOREM.

*Lector candide, quid legis Thyesten?
 Sævas Colchidas? anibus placebunt
 Quæ doctus cecinit magis Salernus
 Andreas: dubios mouet tumultus
 Verbi & Nominis, hinc & hinc furentum.
 Hunc Lector lege, fabulæ faceſſant:
 Hic prompti Ciceronis eſt facultas:
 Hic ſunt ridiculi ſales, iocique.
 Quid ſtas? hunc rigidi legunt Catones.*

HIERONYMI FONDULI

Cremonenſis ἐξασιχόμεν.

*Nominis & Verbi Lector ſiſpe ſumito bellum,
 Quo pax nulla quidem dulcior eſſe pote:
 Bella recognosces, quorū ſine partibus, hoc eſt
 Eloquio, omnis homo cederet uſque feris.
 Hic iocus Andree defluxit ab ore Salerni,
 Fluxerunt lepidi cum gravitate ſales*

CHRISTOPHORVS

SIMON.

*Hæc legat, & memori teneat certamina mēte
 Grammaticus, terſo qui volet ore loqui.*